

Minder kunstmest en meer insecten door kruidenrijk perceel

De eerste resultaten van de proef met kruidenrijk grasland van supermarkt Aldi zien er goed uit. De komende vier jaar moet blijken of de koeien de mengsels van klaver, cichorei en andere kruiden net zo blijven als gewoon raaigras.

GEERT VELDSTRA

Het kruidenrijke perceel van Siebren Woudstra en Meint Ziel in Tijnje is nu vooral te herkennen aan de dikke brede bladeren van weegbree en klaver. In het voorjaar kleurde het blauw en paars van de cichorei en de luzerne.

Nu is het net zo groen als het belendende weiland met Engels raaigras, maar Ziel wijst voor het verschil op een koolwitje. „Sjochst net sa gau in flinter yn it gewoane gers.”

De kruidenrijke weides trekken meer insecten aan en zijn beter voor het bodemleven. Het vergroten van de biodiversiteit is een van de motieven van Aldi om de proef met kruidenrijke graslanden op te zetten met zuivelverwerker FrieslandCampina.

Vorig jaar is bij 43 boeren verspreid over het land tachtig hectare ingezaaid met kruidenmengsel. Dit staat gelijk aan het oppervlakte aan gebouwen van de Duitse supermarktketen in Nederland.

De belangstelling was groot volgens biodiversiteitsmanager Ruth Ijspeert van FrieslandCampina. „Er kwamen al snel ruim duizend leden op de oproep om deel te nemen af.”

De zuivelreus heeft zelf diverse initiatieven op het gebied van duurzaamheid, maar dat gaat ook deels om een herverdeling van het geld

Siebren Woudstra (links) en Meint Ziel inspecteren hun proefveld met kruidenrijke mengsels als weegbree en klaver. FOTO: JILMER POSTMA

voor melkveehouders van de coöperatie.

In dit geval is het de supermarkt zelf die direct een ‘plusje’ betaalt aan de boeren. Aldi vergoedt ongeveer anderhalf maal de kosten voor het inzaaien en onderhouden van een kruidenrijk mengsel.

In het geval van de zwagers uit Tijnje en Gersloot gaat het om zo’n duizend euro per jaar. „Dat rint troch sa lang as wy it goed ûnderhâlde”, zegt Woudstra.

Ze runnen samen een maatschap in de laagveenpolders met zo’n 150 stuks vee en 117 hectare. In de aanloop naar de afschaffing van het melkquotum in 2015 hadden ze nog plannen om te groeien. „Der kaam oan de oare kant wol folle wurk by en dêr hie ik gjin nocht yn”, zegt Ziel.

Omdat ze ook geen opvolgers hebben besloten ze extensief verder te

‘Sjochst net sa gau in flinter yn it gewoane gers’

gaan en zich te richten op optimalisatie. Het idee is om zoveel mogelijk te halen met zo min mogelijk middelen waarbij de belasting voor het milieu ook minimaal is.

Zo leveren ze aan de aparte melkstroom On the way to PlanetProof. Een groot deel van het assortiment van Aldi valt onder dit duurzaamheidskeurmerk.

Ze namen een expert in de arm om de bodemkwaliteit te verbeteren. Die adviseerde om te werken met kruidenrijke mengsels die ze als ex-

periment vorig jaar zaaiden op de dijk langs de Nije Feart, die verderop in de Boarn opgaat.

Dat resultaat liet nog te wensen over omdat ze vanwege werkzaamheden van Wetterskip Fryslân pas in het voorjaar konden zaaien. Woudstra: „Doe wie it te drûch en krigen de woartels te min tiid om harren goed fêst te setten.” Zo bleef er ruimte voor onkruid over als ridderspoor.

De proef van Aldi bood een nieuwe kans. „Wy koene dit lân earst goed skjinmeitsje en moai yn ‘e hjerst ynsiedzje.” De zwagers zijn tevreden over het resultaat. „It liket bêst, no sjen oft de kij dat ek fine.”

Het idee is dat de kruiden beter in staat zijn om stikstof te binden en in de bodem vast te leggen dan gras en daardoor minder bemesting nodig hebben. Als Ziel en Woudstra hun kruidenrijke areaal uitbreiden zou

dat betekenen dat ze minder kunstmest hoeven te gebruiken, op het proefveld wordt dit sowieso niet gestrooid.

„Dat is better foar de boaiem en skeelt ús jild.” Daarnaast zouden de kruiden meer verschillende voedingsstoffen moeten opleveren. „Wy hawwe hjir in snee minder oan, mar omdat de kij hjir better sêd fan wurde, is dat ek net nedich. As wy it oer in pear moannen fuorje yn de stâl moat blike oft dat ek sa is en oft se it ek hawwe wolle.”

De boeren blijven het perceel monitoren om te controleren of er bijvoorbeeld niet te veel kweekgras opkomt. Het onkruid dat ze bij hun rondes tegenkomen steken ze er nu handmatig uit. Ziel: „Wy hawwe der noch net folle wurk fan hân.” Het is nog niet bekend of Aldi de proef over vier jaar ook voortzet of uitbreidt.

Nieuwe woningen in verwaarloosd pand Bagijnestraat

ERWIN BOERS

LEEUWARDEN Een rotte kies in de Leeuwarder binnenstad verandert weer in een trots monument: er komen drie woningen op de hoek van de Bagijnesteeg en Bagijnestraat.

De treurige toestand van de voorgevel roept al jaren treurnis op bij liefhebbers van de historische binnenstad. Ooit is het een deftig pand geweest: dat zie je aan de verstofte gevelornamenten.

Het was afgelopen week een verrassing dat de voordeur open ging tijdens Open Monumentendag. Be-

zoekers zagen op de begane grond een verwaarloosd interieur, maar kregen ook hoop op verbetering. Op de wanden hingen namelijk bouwtekeningen van architectenbureau Farsk.

„Inderdaad, we gaan er drie knappe woningen in maken”, vertelt mede-eigenaar Roald Schmidt. Deze krijgen elk een oppervlakte van ruim 100 vierkante meter en zullen worden verhuurd. „Iedere woning krijgt een parkeerplaats in de steeg.”

„Ik doe dit samen met mede-eigenaar Koen de Boer.” Samen herontwikkelen ze het gehele ‘complex’ van bebouwing langs de westzijde van de Bagijnesteeg tot op de Nieu-

westad. Daar is de opknappbeurt eerder al begonnen: „Daar zit de Scotch&Soda nu. Er komen nog acht appartementen boven.”

De verbouw van het hoekpand Bagijnesteeg/Bagijnestraat wordt nu voorbereid. Eind dit jaar hopen de eigenaren een bouwplan in te dienen, zodat de verbouwing volgend jaar kan beginnen.

„Het is een rijksmonument. Eerst doet Reitse de Vries hier nog bouwhistorisch onderzoek.” De huidige voorgevel dateert vermoedelijk van 1870. De gracht in de Bagijnesteeg werd toen gedempt en de eigenaresse liet het pand destijds verbouwen. Of er nog elementen uit oudere

bouwperiodes bewaard zijn, is onduidelijk. Schmidt kreeg wel de tip dat er mogelijk een historische kelder onder het pand zit, „maar die heb ik nog niet gevonden.”

De steeg krijgt een prettiger sfeer als de verbouwing klaar is. „De ingang van de appartementen boven Scotch&Soda geven we ook een ingang in de steeg.” Bedoeling is om hiermee de levendigheid van de steeg te versterken. De gemeente kijkt hoe ze het gebied aantrekkelijker kan maken met vergroening.

De neoclassicistische voorgevel aan de Bagijnestraat is zeldzaam in Leeuwarden. Deskundigen vinden vooral het oorspronkelijke driehoek-

kige ‘fronton’ met siervas rechtsboven bijzonder. Het fronton is in 1990 verwijderd, maar kan bij de opknappbeurt weer terugkeren op de gevel.

Het gebouw is lang gebruikt als woonhuis, maar dit veranderde toen Johanna Wilhelmina Elizabeth Bender hier in in 1928 een kleuterschool stichtte. Nog tot ver na de Tweede Wereldoorlog hield het gebouw een onderwijsfunctie.

Later kwam het gebouw in gebruik als opslag voor witgoedzaak Koelmans van de Lep. Op enig moment hebben ongewenste bezoekers vernielingen en graffiti in het pand aangebracht.